



Innst. 414 S

(2015–2016)

Innstilling til Stortinget fra kommunal- og forvaltningskomiteen

Dokument 8:74 S (2015–2016)

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Trine Skei Grande, Abid Q. Raja og André N. Skjelstad om tiltak for kvinner på flukt

Til Stortinget

Sammendrag

I dokumentet fremmes følgende forslag:

- «1. Stortinget ber regjeringen fremme sak for Stortinget med tiltak for å bedre oppfølgingen av flyktningkvinner som har vært utsatt for kjønnsbasert vold i hjemlandet eller under flukten til Norge.
2. Stortinget ber regjeringen sikre at ankomstsentre, transittmottak og ordinære mottak tilrettelegges for begge kjønn, og at det tidlig foretas en kartlegging for å avdekke sårbare kvinner med behov for særlig oppfølging.
3. Stortinget ber regjeringen gjennomgå regelverk og praksis for å sikre retten til asyl ved kjønnsbasert forfølgelse.
4. Stortinget ber regjeringen prioritere gjenbosetting av flyktningkvinner som står i fare for å utsettes for vold, misbruk og utnyttelse.
5. Stortinget ber regjeringen ta initiativ til felles europeiske retningslinjer som sikrer trygghet, sikkerhet og nødvendig hjelp for kvinner på flukt, herunder adskilte toalett, bad og soveavdelinger for kvinner og menn ved både kortvarig og langvarig innkvartering.
6. Stortinget ber regjeringen gi aktiv støtte til globale retningslinjer for humanitær innsats mot kjønnsbasert vold, særlig «Call to Action on

protection from Gender-based Violence in emergencies» (GBV), Inter-Agency Standing Committee (IASC), «GBV Guidelines» og IASC «Gender Marker».

7. Stortinget ber regjeringen prioritere en økning av støtten til syriske kvinneorganisasjoner, både de som fortsatt befinner seg inne i Syria og de som eksisterer eller dannes blant syriske flyktninger utenfor Syria, og å bidra til å sikre at kvinner inkluderes i fredssamtaler og forhandlinger.
8. Stortinget ber regjeringen prioritere forebygging av kjønnsbasert vold ved humanitær innsats i Syria og nærområdene, ved krav om tiltak for å ivareta sikkerheten til utsatte grupper, herunder forebygging av seksuell trakassering.
9. Stortinget ber regjeringen sikre at kvinneperspektivet blir en integrert og prioritert del av den norske bistanden, ved at det stilles krav som ivaretar kvinners rettigheter.»

Når konflikter eller naturkatastrofer slår til, rammer det menn, gutter, kvinner og jenter på forskjellige måter. For eksempel bekrefter undersøkelser blant syriske flyktninger i Jordan at mannlige flyktninger er mer sårbare for utnyttning i arbeidslivet, mens kvinner og jenter nevner seksualisert vold som en av sine største bekymringer. I tillegg rapporterer jenter og kvinner om risiko for menneskehandel, barneekteskap, økt risiko for skader og dødsfall knyttet til svangerskap, økonomisk sårbarhet og dårligere tilgang til utdanning.

Det vises til dokumentet for nærmere beskrivelse av forslaget.

Komiteens behandling

Komiteen sendte i brev av 7. april 2016 og 29. april 2016 representantforslaget til Justis- og

beredskapsdepartementet for vurdering. Statsrådets uttalelse følger av vedlagte brev av 18. mai 2016. Videre ba komiteen i brev av 26. mai 2016 om statsrådets vurdering av ytterligere forslag i saken. Statsrådets uttalelse følger av vedlagte brev av 31. mai 2016.

Komiteen avholdt 9. mai 2016 åpen høring i saken. Mira-ressurssenter for kvinner med minoritetsbakgrunn, Norske Kvinners Sanitetsforening, Amnesty International Norge, Noas – Norsk Organisasjon For Asylsøkere, Sex og politikk, Fokus – Forum for kvinner og utviklingsspørsmål, og Care Norge deltok på høringen.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Jan Bøhler, Stine Renate Håheim, Stein Erik Lauvås, Helga Pedersen og Eirin Sund, fra Høyre, Frank J. Jenssen, Mudassar Kapur, Bjørn Lødemel og Ingjerd Schou, fra Fremskrittspartiet, Mazyar Keshvari og lederen Helge André Njåstad, fra Kristelig Folkeparti, Geir Sigbjørn Toskedal, fra Senterpartiet, Heidi Greni, fra Venstre, André N. Skjelstad, og fra Sosialistisk Venstreparti, Karin Andersen, viser til Representantforslag 74 S (2015–2016) fra stortingsrepresentantene Trine Skei Grande, Abid Q. Raja og André N. Skjelstad om tiltak for kvinner på flukt.

Komiteen viser til at kvinner og jenter som er på flukt er en sårbar gruppe. Jenter og kvinner er mer utsatt for seksualisert vold enn menn. I tillegg er det risiko for menneskehandel, barneekteskap, økt risiko for skader og dødsfall knyttet til svangerskap, økonomisk sårbarhet og dårligere tilgang til utdanning. Komiteen er enig med forslagsstiller i at det er viktig å fokusere på kvinners situasjon på flukt i dagens situasjon hvor svært mange er på flukt, spesielt på grunn av krigen i Syria.

Komiteen viser til forslagene som fremmes i representantforslaget og svarbrevet fra Justis- og beredskapsdepartementet av 18. mai 2016.

Komiteen mener forslagsstillerne setter på dagsordenen en viktig og aktuell sak. Norge skal bidra internasjonalt til å fremme de utfordringer som er knyttet til kvinner som er på flukt.

Komiteen viser videre til at Norge aktivt deltar i internasjonale fora for å bekjempe vold i nære relasjoner og vold og seksuelle overgrep mot barn. Dette arbeidet skjer både i regi av FN og Europarådet. Regjeringen har styrket innsatsen mot kjønnslemlestelse internasjonalt. En egen strategi mot kjønnslemlestelse (2014–2017) er iverksatt, som også styrker

koblingen til innsatsen mot kjønnslemlestelse i Norge. Norges internasjonale satsing for jenters utdanning har blant annet stor betydning for å bekjempe barne- og tvangsekteskap.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti, mener det er urovekkende når Amnesty International melder om at regjeringer og hjelpeorganisasjoner ikke er i stand til å sikre den mest grunnleggende beskyttelse til kvinner som i dag flykter fra Syria og Irak. Flertallet støtter derfor forslagsstillerne i at gjenbosetting av spesielt kvinner vil være viktig all den tid ikke alle kan beskyttes i nærområdene.

Komiteen viser til at kvinner ofte blir igjen med barn dersom mannen i familien dør eller drar på flukt. I nærområdene til Syria rapporteres det om at rundt 30 pst. av kvinnene sitter alene igjen med hovedansvaret for storfamilien. I Libya er tallet rundt 20 pst. Disse kvinnene har lavere inntekt enn gjennomsnittet og blir lettere utnyttet på arbeidsmarkedet. Mange av disse er avhengig av kontanthjelp for å brødfø seg og sine barn. Bruken av barneekteskap blir for eksempel mer og mer utbredt, trolig som en overlevelsesmekanisme. Komiteen mener at man ikke kan overse behovet for å styrke flyktningsmulighet til å skaffe seg arbeid og inntekt slik at de ikke forblir avhengig av nødhjelp over lang tid.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, mener at Norge må være en pådriver i bekjempelsen av barneekteskap. Den norske bistanden i nærområdene må være målrettet og bidra til å bedre sårbare gruppers kår.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti viser til at det er en stor utfordring å sikre manglende rettigheter knyttet til seksuell og reproduktiv helse. Spesielt i dagens situasjon hvor trolig én av fem av kvinnene som er på flukt er gravide, og hvor seksuelle overgrep er økende.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, understreker behovet for bedre implementering av rettigheter knyttet til seksuell og reproduktiv helse. UNFPA (United Nations Population Fund) estimerer at én av fem kvinner i fruktbar alder sannsynligvis blir gravide i krisesituasjoner.

Komiteen vil i tillegg nevne at andre sårbare grupper også er utsatt for seksuell vold og overgrep, slik som barn og mennesker med LHBT-bakgrunn. Disse gruppene må også være en del av fokuset i arbeidet mot seksualisert vold.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti, støtter forslagsstillerne i at det er viktig å gi aktiv støtte til globale retningslinjer for humanitær innsats mot kjønnsbasert vold slik det er beskrevet i forslaget. Flertallet er videre enig i at det er nødvendig å prioritere forebyggingen av den kjønnsbaserte volden ved den humanitære innsatsen i Syria-konflikten.

Flertallet støtter forslaget om at det er viktig å sikre kvinnedeltakelsen i fredssamtaler og forhandlinger i Syria, og at dette gjøres best ved å styrke de kvinneorganisasjonene som allerede var etablert i Syria og som i dag driver delvis innenfor og utenfor de syriske grensene.

Komiteen viser i den sammenheng til Sikkerhetsrådsresolusjon 1325 som skal garantere beskyttelse for kvinner og jenter i konflikter, og sikrer dem en rolle i fredsforhandlinger og gjenoppbygging etter en væpnet konflikt. Siden den ble vedtatt, er det vedtatt syv tilleggsresolusjoner i FN om samme tema. Regjeringen har også en Handlingsplan for Kvinner, fred og sikkerhet (2015–2018) som tar opp i seg dette arbeidet. Flere av forslagene tar opp i seg intensjonen til disse resolusjonene og handlingsplanen. Komiteen forventer at regjeringen er en pådriver for å fremme disse resolusjonene.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti, mener dette kan gjøres blant annet ved å etterlyse kvinners deltakelse i fredsforhandlingene i Syria, og i giverlandskonferansene.

Komiteen viser til at for mange kvinner fortsetter flukten også etter at de har kommet til Norge. Komiteen er enig med forslagsstiller i at det er viktig med tiltak for de kvinnene som kommer til Norge og som har vært utsatt for kjønnsbasert vold i hjemlandet eller under flukten hit med tilrettelegging av botilbud.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti, mener at det også er viktig med til-

tak for å bedre oppfølgingen av de som har vært utsatt for kjønnsbasert vold. Flertallet vil vise til at et forslag fra Sosialistisk Venstreparti om integrering er til behandling, jf. Representantforslag 29 S (2015–2016), hvor ett av forslagene er å sikre at asylsøkende kvinner som har vært utsatt for overgrep, fanges opp raskt og behandles av ansatte i forvaltningen som innehar kompetanse på vold og at kvinnene får trygge skjermede botilbud. Flertallet oppfatter at intensjonene i dette forslaget er den samme som hos forslagsstillerne.

Flertallet viser til at det er en forutsetning for en gjennomgang av regelverk og praksis for å sikre retten til asyl ved kjønnsbasert forfølgelse som det er foreslått, at de som er utsatt blir identifisert.

Komiteen kjenner til at Helsedirektoratet og UDI har hatt et prosjekt som har resultert i en rapport oversendt til Justis- og beredskapsdepartementet, med anbefalinger for en mekanisme for tidlig identifisering og kartlegging av sårbare i asylprosessen. Komiteen mener at disse anbefalingene bør bli fulgt opp av regjeringen og at det må etableres en slik mekanisme.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti, mener det også må være et fokus i gjennomgangen av praksis ved behandling av asylsøknader å avdekke om seksuelle overgrep mot kvinner fra offentlige tjenestemenn vektet like tungt som for menn ved vurderingen av om de er utsatt for tortur i asylprosessen. Voldtekt og seksuelle overgrep utført av tjenestemenn er som oftest en del av en systematisk politisk forfølgelse eller undertrykkelse av minoritetsgrupper. Flertallet har sett at det tidligere har vært en praksis for at dette ikke tillegges like stor vekt ved vurderingen av asylsøknaden til kvinner, siden voldtekt mot kvinner er utbredt også utenfor disse tilfellene. Dette har blant annet vært belyst av NOAS.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener det er viktig at regjeringen til enhver tid sikrer at en slik tolkningspraksis ikke oppstår. En slik praksis ville medført at nedverdiggende behandling og overgrep mot kvinner bagatelliseres i større grad enn de samme handlingene begått overfor menn.

Disse medlemmer er derfor glad for at regjeringen forsikrer at dette ikke er tilfelle i Norge i dag.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet finner ikke grunnlag for å si at dette er praksis i Norge.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti, fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme sak for Stortinget med tiltak for å bedre oppfølgingen av flyktningkvinner som har vært utsatt for kjønnsbasert vold i hjemlandet eller under flukten til Norge.»

«Stortinget ber regjeringen sikre at ankomstsentre, transittmottak og ordinære mottak tilrettelegges for begge kjønn, og at det tidlig foretas en kartlegging for å avdekke sårbare kvinner med behov for særlig oppfølging.»

«Stortinget ber regjeringen gjennomgå regelverk og praksis for å sikre retten til asyl ved kjønnsbasert forfølgelse.»

«Stortinget ber regjeringen prioritere gjenbosetting av flyktningkvinner som står i fare for å utsettes for vold, misbruk og utnyttelse.»

«Stortinget ber regjeringen ta initiativ til felles europeiske retningslinjer som sikrer trygghet, sikkerhet og nødvendig hjelp for kvinner på flukt, herunder adskilte toalett, bad og soveavdelinger for kvinner og menn ved både kortvarig og langvarig innkvartering.»

«Stortinget ber regjeringen gi aktiv støtte til globale retningslinjer for humanitær innsats mot kjønnsbasert vold, særlig «Call to Action on protection from Gender-based Violence in emergencies» (GBV), Inter-Agency Standing Committee (IASC), «GBV Guidelines» og IASC «Gender Marker».

«Stortinget ber regjeringen prioritere en økning av støtten til syriske kvinneorganisasjoner, både de som fortsatt befinner seg inne i Syria og de som eksisterer eller dannes blant syriske flyktninger utenfor Syria, og å bidra til å sikre at kvinner inkluderes i fredssamtaler og -forhandlinger.»

«Stortinget ber regjeringen prioritere forebygging av kjønnsbasert vold ved humanitær innsats i Syria og nærområdene, ved krav om tiltak for å ivareta sikkerheten til utsatte grupper, herunder forebygging av seksuell trakassering.»

«Stortinget ber regjeringen sikre at kvinneperspektivet blir en integrert og prioritert del av den norske bistanden, ved at det stilles krav som ivaretar kvinners rettigheter.»

Det gjøres mange tiltak for å ivareta kvinner som har flyktet og kommet til Norge. Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til at det foreligger en rekke handlingsplaner på feltet som regjeringen følger opp. Til høsten vil det bli fremmet en opptrappingsplan for å redusere forekomsten av vold i nære relasjoner, samt styrke ivaretagelsen av barn som er utsatt for vold og overgrep.

For dem som oppholder seg i mottak, vil disse medlemmer vise til at Utlendingsdirektoratet (UDI) i dag har retningslinjer for identifisering og oppfølging av asylsøkere utsatt for menneskehandel, tvangsekteskap eller annen vold i nære relasjoner, både når det gjelder saksbehandling og mottakstilbud. Videre stilles det krav til driftsoperatører for asylmottak om tilrettelegging og ivaretagelse av sikkerhet ved innkvartering i mottak.

Disse medlemmer mener det ikke er grunnlag for en egen sak til Stortinget med nye tiltak for akkurat denne gruppen. Videre legger disse medlemmer til grunn at regjeringen fortsetter det arbeidet som er startet. Dette er spesielt viktig nå som Norge har høye ankomster av asylsøkere og flyktninger.

Disse medlemmer mener videre at det er bra å ha krav til innkvarteringstilbudet i mottakene. Blant annet mener disse medlemmer det er viktig at kravet om at mottakene skal sørge for at enslige kvinner skal få et boligtilbud fysisk skjermet fra menn følges opp. Det legges til grunn at det kontinuerlig vurderes om det er behov for ytterligere tiltak som kan sikre tidlig identifisering og tilrettelegging i mottak.

Disse medlemmer viser til forslaget om å ta initiativ til felles europeiske retningslinjer. I sitt svar skriver statsråden:

«EU er normgivende vedrørende retningslinjer i Europa. Regjeringen bidrar gjennom EØS-støtten og samarbeidet med EU, men også samarbeidet med FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR), bidrar til å sikre større trygghet, sikkerhet og nødvendig hjelp for kvinner på flukt. Dette perspektivet vil være viktig i årene fremover uten at det vil tas et spesielt initiativ til felles europeiske retningslinjer.»

Disse medlemmer legger dette til grunn.

Disse medlemmer viser til forslaget om å prioritere forebygging av kjønnsbasert vold ved humanitær innsats i Syria og nærområdene. I svarene viser statsråden til det omfattende samarbeidet som Norge har med internasjonale og nasjonale hjel-

peorganisasjoner på dette feltet. Disse medlemmer vil gi ros til regjeringen for dens engasjement og initiativ for giverlandskonferansen som ble avholdt i London. De pengene som her ble samlet inn vil også komme til god nytte med arbeidet for å bekjempe SGBV (Sexual and Gender-based Violence).

Disse medlemmer ønsker velkommen regjeringens varslede handlingsplan for kvinners rettigheter og likestilling i utenriks- og utviklingspolitikken.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti, viser til at det ble avholdt høring på Stortinget i saken 9. mai 2016 hvor blant annet Norske kvinners sanitetsforening, Fokus, Care Norge, Amnesty International Norge, Sex og Politikk og MiRA – Ressurscenter for kvinner med minoritetsbakgrunn deltok. Alle høringsinstansene støttet forslagene som var fremmet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener regjeringens vurdering av forslagene kom svært seint, og det medfører at det er vanskelig for komiteen å ha tid nok til grundig gjennomgang av de faktiske forhold regjeringen anfører. De respektive partier vil komme tilbake til dette under behandlingen i utenriks- og forsvarskomiteen.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti, viser til høringsen hvor blant annet organisasjonen Sex og politikk viste til at UNFPA sin årlige State of the World Population rapport for 2015 viser at det i dag er mer enn 100 millioner mennesker som trenger humanitær hjelp, hvorav 26 millioner er kvinner og jenter i reproduktiv alder. UNFPA har utviklet en standard for et minimum av livsviktig hjelp når det gjelder reproduktiv og seksuell helse som må tilbys i en krisesituasjon, Minimum Initial Service Package (MISP).

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til svarbrevet fra regjeringen der de sier de forsikrer om at de legger MISP til grunn for sitt arbeid, og disse medlemmer forutsetter at dette innebærer full implementering og ber regjeringen melde tilbake til Stortinget om dette i budsjettet for 2017.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti viser til Justis- og beredskapsdepartementets

vurdering av de øvrige forslagene i brev av 31. mai 2016.

Disse medlemmer vil her bemerke at regjeringen sier i sin vurdering at Norge støtter bruken av UNFPAs «Minimum Initial Service Package» i humanitære kriser. Disse medlemmer legger derfor dette til grunn.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti, viser til høringsuttalelse fra Norske Kvinners Sanitetsforening som peker på at bemanningen ved norske mottak må opp, og at det må gis opplæring i kjønnsbasert vold som gjør dem rustet til å bryte inn i voldelige situasjoner på en god måte. Dette er nødvendig for å sikre at disse kvinnene får trygghet og mulighet til å starte på et nytt liv i et nytt land. Flertallet støtter dette synet, og mener at dette er tatt opp i forslagene som er fremmet.

Flertallet viser til høring fra Bistandsorganisasjonenes likestillingsnettverk som uttalte følgende i høringsnotatet:

«Likestillingsnettverket ønsker å påpeke viktigheten av et bedre mottak av kvinner og deres barn på flukt som sikrer trygghet, sikkerhet og nødvendig helse rettigheter og hjelp for kvinner på flukt, herunder adskilte toalett, bad og soveavdelinger for kvinner og menn ved både kortvarig og langvarig innkvartering (anbefaling nr 5 I Dokument 8:74 S (2015–2016)). Et kjønnsperspektiv i response er særdeles viktig for å gi kvinner på flukt den beskyttelsen de har krav på.»

På denne bakgrunn har de fremmet flere forslag om tilretteleggelse og aktiviteter på mottak i Norge. Flertallet mener at disse forslagene utdyper – og til en viss grad også konkretiserer – forslagene i representantforslaget om tilretteleggelse for kvinner som er på flukt, og at disse også bør fremmes.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil derfor fremme følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen opprette en tilskuddsordning for å styrke arbeidet med rettighetsinformasjon til dem som får innvilget oppholdstillatelse i regi av aktuelle kvinneorganisasjoner/sivilt samfunn i tråd med Likestillingsutvalgets forslag (NOU 2012:15). Tilskuddsordningen bør gi organisasjoner over hele landet mulighet til å søke.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen styrke arbeidet med rettighetsinformasjon til dem som får innvilget oppholdstillatelse i regi av aktuelle kvinneorganisasjoner/sivilt samfunn i hele landet i tråd med Likestillingsutvalgets forslag (NOU 2012:15).»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen øke bemanningen i mottakssentre for asylsøkere i Norge, spesielt om kveldene og i helgene, for å sikre at kvinner har tilstrekkelig beskyttelse og støtte mot kjønnsbasert vold.»

«Stortinget ber regjeringen gjennomføre en vurdering av alle mottakssentre i Norge for å identifisere videre behov for ombygging for å sikre kvinners tilgang til trygge tilholdssteder.»

«Stortinget ber regjeringen sikre langsiktig opplæring som omhandler alle former for kjønnsbasert vold, for personale på mottakssentre og ordinære asylmottak, for å gjøre dem bedre rustet til å gripe inn på en god måte.»

«Stortinget ber regjeringen forenkle nødvendig samarbeid mellom mottakssentre, lokale helsemyndigheter, kvinneorganisasjoner, krisesentre og andre relevante institusjoner på lokalt og regionalt nivå, og sikre tilgang til seksuelle og reproduktive helsetjenester, slik som prevensjonsmidler.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen se på muligheten for en boligordning spesielt rettet mot kvinner med minoritetsbakgrunn som ikke har tilgang til det vanlige boligmarkedet.»

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til statsrådets svarbrev av 31. mai 2016 hvor de fremmede forslag blir vurdert.

Disse medlemmer viser til de vurderingene som regjeringen har gjort av disse forslagene, og legger dem til grunn. Flere av forslagene anses som tilstrekkelig fulgt opp og ivarettatt i dag. Noen av forslagene krever også større bevilgninger.

Disse medlemmer mener at Norge nå er inne i en usikker periode med tanke på hvor stor tilstrømmingen av asylsøkere vil bli for 2016. Det er viktig at man i en slik periode ivaretar en fleksibilitet

i mottaksstruktur og kapasitet. Å foreta store investeringer nå i bygg vi kanskje ikke vil måtte trenge å anvende på lang sikt, er ikke hensiktsmessig. Disse medlemmer legger likevel til grunn at regjeringen og utlendingsforvaltningen kontinuerlig vurderer dagens bygningsmasse og krav til mottak, slik at man får et hensiktsmessig mottakstilbud.

Disse medlemmer mener at det har blitt iverksatt, og iverksettes, en rekke gode tiltak for å bedre de utfordringene som forslagsstillerne peker på. Dette er et viktig arbeid som disse medlemmer legger til grunn fortsetter med uforminset styrke på kort og lang sikt.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti, Venstre og Senterpartiet, vil påpeke at de universelle ordningene omfavner alle grupper i samfunnet. Det kan være behov for å tilrettelegge slik at det tas hensyn til kvinner med minoritetsbakgrunn som har vanskeligheter med å komme inn på det ordinære boligmarkedet, men det er ikke nødvendig å opprette egne særordninger for spesifikke grupper.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til at kvinner utsettes for grov menneskehandel og utnyttning og at de må sikres beskyttelse når de lykkes i å unnsnippe tvangen.

Dette medlem viser til saken om «Yasmin» som nylig har gått for Høyesterett, der Høyesterett forkastet anken til menneskehandelofferet Yasmin når det gjelder krav til opphold i Norge etter EMK.

Hun ble foreldreløs som 10-åring og ble giftet bort. I 15 år ble hun utsatt for tvangsprostitusjon i en rekke land, før hun kom til Norge og klarte å rømme fra overgriperen. Dublinreglene hjemler, men krever ikke, retur til førsteland, som i dette tilfellet er Ungarn. Der har hun muligheter til opphold, men er uten nettverk, og ungarske myndigheters holdning og politikk gir lite håp for at det blir mulig for henne å klare seg der, uten stor risiko for igjen å bli fanget opp av menneskehandlere.

Menneskelige hensyn og vern av ofre for menneskehandel har ingen mening hvis ikke denne saken gir rett til beskyttelse i Norge. Dette medlem har i skriftlig spørsmål bedt justisministeren ta initiativ til at Norge ikke bruker Dublinavtalens returmöglichkeit i slike grove saker om menneskehandel, slik reglene også i dag for så vidt åpner for. Men i svaret skriver justisministeren at han ikke vil gjøre endringer nå, men vurdere å endre det i forbindelse med ny handlingsplan mot menneskehandel.

Dette medlem mener denne saken aktualiserer at Norge raskt må ta større ansvar for å sikre bedre beskyttelse av ofre for menneskehandel, særlig i

saker der den det gjelder ikke har noen kontakter og familie. Skal menneskelige hensyn ha noe innhold, må det gjøres gjeldende i saker som denne.

Dette medlem fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen endre praksis slik at Norge i minst mulig grad bruker Dublinavtalens returmulighet i grove saker om menneskehandel. Slike saker, der utsendelse er under effektivering, stilles i bero og behandles etter nytt regelverk.»

Uttalelse fra utenriks- og forsvarskomiteen

Utkast til innstilling har i brev av 6. juni 2016 blitt forelagt utenriks- og forsvarskomiteen til uttalelse. Komiteen uttaler i brev av 9. juni 2016 følgende:

«Utenriks- og forsvarskomiteen viser til kommunal- og forvaltningskomiteens utkast til innstilling datert 6. juni vedrørende Dokument 8:74 S (2015-2016) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Trine Skei Grande, Abid Q. Raja og André N. Skjelstad om tiltak for kvinner på flukt.

Utenriks- og forsvarskomiteen registrerer at det i innstillingen til Dokument 8:74 S (2015-2016) fra kommunal- og forvaltningskomiteen fremmes forslag til vedtak med fremtidige budsjettmessige konsekvenser på områder som ligger under utenriks- og forsvarskomiteens ansvar, med særlig henvisning til romertallsvedtak VII og VIII.

Utenriks- og forsvarskomiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti slutter seg til kommunal- og forvaltningskomiteens utkast til innstilling til Dokument 8:74 S (2015-2016) og har ingen ytterligere merknader.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti viser til at Norge støtter MISP. Dette er svært positivt og viktig for å sikre seksuelle rettigheter til kvinner på flukt. Det er likevel viktig at Norge ikke bare støtter, men også sørger for rapportering på at alle elementer, og da spesielt på tilgang til prevensjon og trygg abort, er tilgjengelig og implementeres som del av MISP.

Disse medlemmer mener det er viktig å prioritere at kvinner og barn som bor på mottak er sikre, og at de har trygge tilholdssteder når de kommer til Norge, selv i en situasjon med høy tilstrømming. Disse medlemmer mener at forslaget om å sikre trygge tilholdssteder må være en prioritering. Dette er ikke i strid med regjeringens vurdering hvor de presiserer at det kan utformes tydeligere krav til mottakene om skjerming av kvinner og barn, med for eksempel familieleiligheter med separate innganger. Dette kan for eksempel være ett resultat av vurderingen ved gjennomføringen av forslaget.

Disse medlemmer viser til at det er viktig med kompetanse om kjønnsbasert vold, og at dette bør være en viktig del av opplæringen for personalet på asylmottak i tråd med forslag i innstillingen om dette. At regjeringen har gjeninnført dialoggrupper om

vold i mottak er et riktig steg for å redusere vold og gi innføring og diskusjon rundt norske verdier. Det tiltaket erstatter likevel ikke at de ansatte bør ha en særskilt kompetanse på kjønnsbasert vold, herunder kunnskap til å avdekke volden og til å handle dersom vold avdekkes.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til merknaden fra disse partiene i innstillingen fra kommunal- og forvaltningskomiteen om at regjeringens vurderinger av forslagene kom 31. mai, og at det var sent til at det var mulig å ta hensyn til disse i kommunal- og forvaltningskomiteen før innstillingen ble avgitt. Det er opplyst i innstillingen at partiene vil komme tilbake til dette i utenriks- og forsvarskomiteen. Disse medlemmer har derfor følgende merknader til kommunalkomiteens innstilling.

Disse medlemmer viser til forslag fra Arbeiderpartiet i innstillingen om å styrke arbeidet med rettighetsinformasjon til de som får innvilget oppholdstillatelse, og støtter dette forslaget. På den bakgrunn anser disse medlemmer forslag om tilskuddsordning for rettighetsinformasjon som ivaretatt.

Disse medlemmer viser til forslag fra Sosialistisk Venstreparti om rett til reproduktiv helse. Asylsøkere på mottak har klart rett på ordinær helsehjelp. Det er likevel en bekymring for at de ikke har en reell tilgang på grunn av for høy egenandel og lang reisevei. Disse medlemmer ber om at regjeringen vurderer om det er nødvendig med andre tiltak som for eksempel gratis prevensjon.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at det mange steder er svært vanskelig å komme inn på boligmarkedet. Det er viktig å sikre en sårbar gruppe som kvinner med flyktningebakgrunn tilgang til boligmarkedet, og regjeringen må derfor vurdere egne ordninger for denne gruppen. Disse medlemmer mener at «minoritetsbakgrunn» blir en for stor gruppe og vil derfor foreslå å endre «minoritetsbakgrunn» til «flyktningebakgrunn» i forslag fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti i innstillingen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Venstre viser til egne merknader i kommunal- og forvaltningskomiteens innstilling, men vil i tillegg gå inn i følgende flertallsmerknad:

'Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, mener at Norge må være en pådriver i bekjempelse av barneekteskap. Den norske bistanden i nabolandene må være målrettet og bidra til å bedre sårbare gruppers kår.'»

Oppfølging etter uttalelse fra utenriks- og forsvarskomiteen

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser til merknad fra medlemmene i Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti i utenriks- og forsvarskomiteen. På denne bakgrunn vil disse medlemmer støtte forslaget i innstillingen fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre om rettighetsinformasjon til dem som får innvilget opp-

holdstillatelse. Forslaget fra disse medlemmer i om tilskuddsordning til rettighetsinformasjon som omhandler samme tema anses dermed ivaretatt, og vil ikke bli fremmet i innstillingen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til merknad fra Arbeiderpartiets og Sosialistisk Venstrepartis medlemmer i i utenriks- og forsvarskomiteen vedrørende disse medlemmers forslag om en boligordning for kvinner med minoritetsbakgrunn som ikke har tilgang til det vanlige boligmarkedet. Disse medlemmer er enig i at forslaget avgrensning til «kvinner med minoritetsbakgrunn» er for vid.

Disse medlemmer vil derfor fremme følgende forslag, i stedet for det opprinnelige forslaget foran i innstillingen:

«Stortinget ber regjeringen se på muligheten for en boligordning spesielt rettet mot kvinner med flyktningbakgrunn som ikke har tilgang til det vanlige boligmarkedet.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen øke bemanningen i mottakssentre for asylsøkere i Norge, spesielt om kveldene og i helgene, for å sikre at kvinner har tilstrekkelig beskyttelse og støtte mot kjønnsbasert vold.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen gjennomføre en vurdering av alle mottakssentre i Norge for å identifisere videre behov for ombygging for å sikre kvinners tilgang til trygge tilholdssteder.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen sikre langsiktig opplæring som omhandler alle former for kjønnsbasert vold, for personale på mottakssentre og ordinære asylmottak, for å gjøre dem bedre rustet til å gripe inn på en god måte.

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen forenkle nødvendig samarbeid mellom mottakssentre, lokale helsemyndigheter, kvinneorganisasjoner, krisesentre og andre relevante institusjoner på lokalt og regionalt nivå, og sikre tilgang til seksuelle og reproduktive helsetjenester, slik som prevensjonsmidler.

Forslag fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen se på muligheten for en boligordning spesielt rettet mot kvinner med flyktningbakgrunn som ikke har tilgang til det vanlige boligmarkedet.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 6

Stortinget ber regjeringen endre praksis slik at Norge i minst mulig grad bruker Dublinavtalens returmöglichkeit i grove saker om menneskehandel. Slike saker, der utsendelse er under effektivisering, stilles i bero og behandles etter nytt regelverk.

Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og råder Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

I

Stortinget ber regjeringen fremme sak for Stortinget med tiltak for å bedre oppfølgingen av flyktningkvinner som har vært utsatt for kjønnsbasert vold i hjemlandet eller under flukten til Norge.

II

Stortinget ber regjeringen sikre at ankomstsentre, transittmottak og ordinære mottak tilrettelegges for begge kjønn, og at det tidlig foretas en kartlegging for å avdekke sårbare kvinner med behov for særlig oppfølging.

III

Stortinget ber regjeringen gjennomgå regelverk og praksis for å sikre retten til asyl ved kjønnsbasert forfølgelse.

IV

Stortinget ber regjeringen prioritere gjenbosetting av flyktningkvinner som står i fare for å utsettes for vold, misbruk og utnyttelse.

V

Stortinget ber regjeringen ta initiativ til felles europeiske retningslinjer som sikrer trygghet, sikkerhet og nødvendig hjelp for kvinner på flukt, herunder adskilte toalett, bad og soveavdelinger for kvinner og menn ved både kortvarig og langvarig innkvartering.

VI

Stortinget ber regjeringen gi aktiv støtte til globale retningslinjer for humanitær innsats mot kjønnsbasert vold, særlig «Call to Action on protection from Gender-based Violence in emergencies» (GBV), Inter-Agency Standing Committee (IASC), «GBV Guidelines» og IASC «Gender Marker».

VII

Stortinget ber regjeringen prioritere en økning av støtten til syriske kvinneorganisasjoner, både de som fortsatt befinner seg inne i Syria og de som eksisterer eller dannes blant syriske flyktninger utenfor Syria, og å bidra til å sikre at kvinner inkluderes i fredssamtaler og -forhandlinger.

VIII

Stortinget ber regjeringen prioritere forebygging av kjønnsbasert vold ved humanitær innsats i Syria og nærområdene, ved krav om tiltak for å ivareta sik-

kerheten til utsatte grupper, herunder forebygging av seksuell trakassering.

IX

Stortinget ber regjeringen sikre at kvinneperspektivet blir en integrert og prioritert del av den norske bistanden, ved at det stilles krav som ivaretar kvinners rettigheter.

X

Stortinget ber regjeringen styrke arbeidet med rettighetsinformasjon til dem som får innvilget oppholdstillatelse i regi av aktuelle kvinneorganisasjoner/sivilt samfunn i hele landet i tråd med Likestillingsutvalgets forslag (NOU 2012:15).

XI

Dokument 8:74 S (2015–2016) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Trine Skei Grande, Abid Q. Raja og André N. Skjelstad om tiltak for kvinner på flukt – vedlegges protokollen.

Oslo, i kommunal- og forvaltningskomiteen, den 9. juni 2016

Helge André Njåstad

leder

Karin Andersen

ordfører

